

Lapsen osallisuuden havainnointilomake

Kuinka tämä edistää lapsen osallisuutta?

Kiinnittämällä huomiota lapsen osallisuuden toteutumiseen ryhmässä, saat tietoa onnistumisista ja kehittämiskohteista, joihin vaikuttaa. Osallisuus on jaettu havainnointilomakkeessa osa-alueisiin, jolloin osallisuuden tarkastelu helpottuu.

Miksi tämä on tärkeää?

Lapsen osallisuus on aikuisen velvollisuus. Osallisuuden toteutumiseen ryhmässä voidaan vaikuttaa vain kiinnittämällä siihen huomiota.

Kuinka toimitaan?

Lapsen osallisuuden havainnointilomake on nopea ja helppo tapa saada kattava käsitys lasten osallisuuden toteutumisesta ryhmätoiminnassa. Lomakkeesta saa myös hyviä eväitä siihen, mistä lapsen osallisuus koostuu.

Säännöllisesti kokoontuvissa ryhmissä lapsen osallisuutta on hyvä havainnoida toiminnan käynnistymisen jälkeen. Havainnointi suoritetaan kaksi kertaa, esimerkiksi noin kuukauden välein. Näin voidaan nähdä onko edistystä tapahtunut. Lyhyemmissä tapahtumissa (esim. kurssit) havainnointi tehdään vain kerran, loppupuolella toimintaa. Tämän avulla voidaan kehittää tulevaa toimintaa.

Havainnointiin valitaan 1-2 lasta jokaiselle ohjaajalle. Ohjaaja havainnoi lapsia ja kirjaa havaintonsa lomakkeelle. Lapsen nimeä ei kirjoiteta lomakkeeseen, vaan täytetään lapsen koodi (esim. L1). Lisänä käytetään listaa, jossa lapsen koodi ja nimi yhdistyvät. Havainnoinnit käydään yhdessä läpi työryhmän kesken, ja niiden pohjalta muokataan toimintaa tukemaan osallisuutta entistäkin paremmin.

Toimivaksi todettu vinkki

Jo havainnointilomakkeen tutkiminen voi herättää ajatuksia ja oivalluksia lapsen osallisuuden vahvistamiseksi omassa ryhmässä. Lomakkeesta voi valita myös vain jonkin tai muutaman osallisuuden osa-alueen havainnoitavaksi.

Lapsen osallisuuden tasot

Havainnointilomakkeella on väittämiä koskien kuutta lapsen osallisuuden tasoa:

Tieto-osallisuus

Lapsi saa ymmärrettävässä muodossa tietoa siitä, miten hän voi vaikuttaa toimintaan. Aikuinen huomioi lapsen tarpeet. Tärkeää on toiminnan jäsentyminen lapselle ja aikuisen ymmärrys lapsen tarpeista.

Ideointi- ja suunnitteluosallisuus:

Lapset esittävät ideoita, mielipiteitä ja suunnittelevat toimintaa yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Ideoista tulee toimintaa.

Toimintaosallisuus

Lapsella on mahdollisuus olla aktiivinen toimija. Lapsella on vastuutehtäviä ja hän voi järjestää toimintaa. Lapsi ottaa oman kokoista vastuuta.

Päätöksenteko-osallisuus

Päätöksenteko-osallisuudessa aikuisen tulee varmistaa, että lapset ymmärtävät päätöksensä merkityksen ja seuraukset. Aikuinen kertoo lapselle, mihin lapsen mielipiteet voivat vaikuttaa ja millaista päätöksenteko on (esim. kompromissit). Päätökset viedään mahdollisuuksien mukaan käytäntöön, ja lapsille kerrotaan päätöksenteon tilanteesta.

Vuorovaikutus ja sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuus on vuorovaikutusta ja yhteistä toimimista muiden kanssa. Se on myös tunne kuulumisesta porukkaan. Sosiaalinen osallisuus liittyy mm. lasten keskinäiseen leikkiin, yhteiseen työskentelyyn tai vertaistuen saamiseen. Vuorovaikutus voi olla mm. puhetta, ilmeitä, eleitä.

Yhdenvertaisuus

Lasta kohdellaan yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa riippumatta hänen sairaudestaan tai vammastaan. Lapsen asemaa voidaan turvata positiivisella erityiskohtelulla. Lapseen ei kohdistu syrjintää.